

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.lai.gov.ua

ІнфоЦентр

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ. КРАЩІ ПРАКТИКИ

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Соціальний захист учасників бойових дій. Кращі практики

Державна політика щодо забезпечення соціально-економічних прав і гарантій ветеранів бойових дій у розвинених країнах зведена в ранг державних пріоритетів. Ветерани визнаються суспільством носіями таких високих цінностей, як патріотизм, честь, відвага і любов до Батьківщини. Прийнято вважати, що ветерани оплатили право на державну підтримку участю у війні, іноді пораненням або смертю. Законодавство та система інститутів зарубіжних держав щодо цієї категорії населення весь час розширюється і оновлюється відповідно до мінливих умов життя і внутрішньої ситуації в окремих країнах. Втім, можна виокремити ряд спільних рис політики соціального захисту ветеранів у Великобританії, США, Канаді, Австралії та Хорватії.

По-перше, важливим елементом ефективної системи соціального забезпечення є наявність спеціального виконавчого органу (окремого міністерства чи підрозділу в рамках міністерства), до відання якого належать усі питання, пов'язані із визначенням статусу військовослужбовців, пенсійним і соціальним забезпеченням ветеранів-інвалідів та членів їх сімей.

По-друге, перевагою розглянутих систем соціального захисту є зручна система звернення громадян: доступні опції подання заяв он-лайн. Крім того, для звернення потрібна лише довідка від лікаря про діагноз та підтвердження проходження служби. Далі відповідний орган обробляє надану інформацію та, за необхідності, призначає додаткову медичну експертизу, яка проводиться медичними консультантами даного органу.

По-третє, система соціального захисту ветеранів бойових дій включає механізми соціального страхування та матеріальної підтримки, а також засоби нематеріальної підтримки. Механізми матеріальної підтримки охоплюють різного роду грошові виплати, пенсійне забезпечення, в тому числі по втраті годувальника або інвалідності. Нематеріальна підтримка передбачає медичне обслуговування ветеранів, фізична та психотерапевтична реабілітація ветеранів, доступність освітньої і професійної підготовки, допомога у працевлаштуванні в цивільному секторі тощо.

Що стосується статусів громадянина, які вказують на його (або членів сім'ї) участь у військових діях, то статусів як таких не існує. Основними категоріями громадян, що мають право на одержання державної допомоги, є інваліди війни та особи, що втратили працездатність, та члени їхніх сімей (чоловік/дружина/співмешканець, діти та, в окремих випадках, батьки).

Великобританія

У Великобританії виконавчим органом, який відповідальний за пенсійне та соціальне забезпечення членів Збройних Сил Королівства, ветеранів та членів їхніх сімей, є орган під назвою "Veterans UK", що є підрозділом Міністерства оборони і утворився 2014 року внаслідок злиття Агентства у справах військовослужбовців і ветеранів (Service Personnel and Veterans Agency) та Служби з надання послуг оборонного призначення (Defence Business Services)¹.

"Veterans UK" відповідальний за надання широкого спектру послуг (визначення, призначення та виплата компенсацій та пенсій) для військовослужбовців та ветеранів в рамках Програми компенсації військовослужбовцям (Armed Forces Compensation Scheme), Програми пенсійного забезпечення інвалідів війни (War Disablement Pension), Програми пенсійного забезпечення вдів та вдівців військовослужбовців, що загинули на війні (War Widows and Widowers Pension), Програми пенсійного забезпечення учасників бойових дій (War Veteran Pension).

Виплати компенсацій за Програмою пенсійного забезпечення учасників бойових дій здійснюються щодо травм, хвороб або смерті, що стали результатом участі у бойових діях до 5 квітня 2005 року.

Компенсація за програмою здійснюється у двох основних формах:

- одноразова виплата;
- пенсія, що виплачується кожного тижня або кожного місяця.

Розмір виплати залежить від того, наскільки травма чи хвороба вплинула на працездатність військовослужбовця, і не залежить від рівня його доходів. Для визначення ступеня серйозності поранення, травми чи захворювання медичними експертами аналізується інформація, надана заявником. Ступінь втрати працездатності розраховується у відсотковому значенні. Якщо інвалідність оцінюється менш ніж у 20% (наприклад втрата пальця), заявник має право на одноразову виплату, якщо у більш ніж 20% - призначається регулярна пенсія.

Для подання заяви на отримання компенсації за цією програмою немає часових обмежень.

Відповідно до Програми компенсації військовослужбовцям компенсація надається за травми, хвороби або загибель військовослужбовця, що брав участь у бойових діях з 6 квітня 2005 року. Компенсація за програмою здійснюється у вигляді:

- одноразової виплати;
- додаткової виплати;
- гарантованих регулярних виплат, що виплачуються до кінця життя;
- оплати витрат на лікування².

Заява на отримання компенсації має бути подана не пізніше 7 років після більш ранньої з таких подій:

- дата інциденту, що призвів до травми чи хвороби;
- дата, коли служба в збройних силах призвела до ускладнення травми чи хвороби, отриманої поза службою;

---

¹ Service Personnel and Veterans Agency [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gov.uk/government/organisations/service-personnel-and-veterans-agency>.

² The Armed Forces and Reserve Forces Compensation Scheme Order (AFCS) 2011 in force from 6 April 2015 SI 2011/517 as amended by SIs 2011/2552, 2012 /1573, 2013/436, 2014/412, 2015/413 [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.infolaw.co.uk/mod/docs/AFCS-2015-04-06.pdf>.

- якщо конкретну дату виникнення травми чи хвороби встановити не вдалося – дата звернення за медичною допомогою;
- дата звільнення із збройних сил³.

Для того, щоб отримати виплату чи компенсацією за будь-якою з програм, необхідно надіслати заяву відповідної форми безпосередньо у “Veterans UK”. Далі адміністративний персонал органу починає збір інформацію про несення особою військової служби або участь у воєнних діях, які, за словами заявника, призвели до інвалідності. У разі необхідності вони зв’язуються із заявником для уточнення необхідної інформації. Після збору усіх даних справа передається медичним експертам – лікарям, які працюють на “Veterans UK”. Лікарі розглядають медичну частину заявки і, у випадку виникнення питань, можуть:

- вимагати проходження заявником медичного огляду;
- отримати звіт лікаря, на обліку у якого перебуває заявник;
- отримати інформацію з медичних закладів, в яких лікувався заявник;
- вимагати проходження заявником аудіометричного огляду, якщо підставою його звернення є набута внаслідок несення служби глухота⁴.

Після збору необхідної інформації про стан здоров’я заявника лікарі оцінюють його у відсотковому значенні, де 0% - це цілком здоровий. Лікарі також визначають, чи вади та хвороби є набутими внаслідок служби та чи їх наявність впливає на теперішній стан здоров’я. За результатом експертизи лікарі видають висновок. Також слід додати, що експертизи бувають проміжними (якщо лікар переконаний, що стан здоров’я заявника може покращитись чи погіршитись найближчим часом, він може призначити повторну експертизу через певний період часу, наприклад через рік) та остаточними, результати яких можуть підлягати перегляду за ініціативою заявника⁵.

Програма пенсійного забезпечення вдів та вдівців військовослужбовців передбачає виплату коштів вдовам та вдівцям (в тому числі, співмешканцям загиблих військовослужбовців, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, але спільно проживали) військовослужбовців, які загинули в ході бойових дій, перебуваючи на службі в збройних силах, до 6 квітня 2005 року. Вдови осіб, які загинули після 6 квітня 2005 року, можуть отримати компенсацію в рамках Програми компенсації військовослужбовцям⁶.

Пенсія вдови може складатись з кількох елементів залежно від конкретних умов. Вона може включати:

- базову пенсію, яка не оподатковується і виплачується дружині, чоловіку, партнеру по офіційно зареєстрованому одностатевому шлюбу чи співмешканцю, який проживав із загиблим як подружжя;
- додаткова пенсія (у випадку, якщо військовослужбовець був звільнений зі збройних сил до 1973 року);

---

³ Claiming for Illness, Injury or Disease [Електронний ресурс] // Ministry of Defence. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/330719/VeteransUK_AFCS_WPS_Leaflet1.pdf.

⁴ How we decide who receives a War Disablement Pension [Електронний ресурс] // Veterans UK. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/504507/Leaflet11_proof.pdf.

⁵ Там само.

⁶ War Widow(er) Pension [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gov.uk/war-widow-pension>.

Соціальний захист учасників бойових дій. Кращі практики

- податкова пільга для осіб похилого віку, яким виплачується пенсія вдови, після досягнення ними віку 65 років; зростає по досягненню віку 70 і 80 років;
- дотація на оренду житлового приміщення, яка виплачується особам, які отримують пенсію вдови та мають на утриманні неповнолітню дитину;
- тимчасова допомога, яка виплачується вдовам інвалідів війни після їх смерті; її розмір встановлюється на основі пенсії інваліда війни;
- витрати на поховання – особа, відповідальна за організацію поховання, має право на компенсацію витрат впродовж 3 місяців після дати похорону⁷.

Таблиця. Розмір пенсії вдови (вдівця) військовослужбовця, що загинув внаслідок бойових дій (2015-2016)⁸.

Пенсія вдови (вдівця) офіцера	
Пенсія вдови (вдівця) першого або другого лейтенанта армії	щорічно
Вдова (вдівець) старше 40 років або до 40 років з дітьми	£7130 ⁹
Вдова (вдівець) до 40 років без дітей	£1958
Пенсія вдови (вдівця) капітана армії	щорічно
Вдова (вдівець) старше 40 років або до 40 років з дітьми	£7160
Вдова (вдівець) до 40 років без дітей	£2226
Пенсія вдови (вдівця) майора армії	щорічно
Вдова (вдівець) старше 40 років або до 40 років з дітьми	£7187
Вдова (вдівець) до 40 років без дітей	£2496
Пенсія вдови (вдівця) підполковника армії	щорічно
Вища ставка (лише для учасників війни 1914 року)	£7255
Стандартна ставка	£7241
Пенсія вдови (вдівця) полковника армії	щорічно
Вища ставка (лише для учасників війни 1914 року)	£7297
Стандартна ставка	£7279
Пенсія вдови (вдівця) бригадного генерала армії	щорічно
Вища ставка (лише для учасників війни 1914 року)	£7447
Стандартна ставка	£7430
Пенсія вдови (вдівця) генерал-майора армії	щорічно
Вища ставка (лише для учасників війни 1914 року)	£7589
Стандартна ставка	£7499

⁷ War Pension Scheme: what you need to know [Електронний ресурс] // Veterans UK. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gov.uk/government/publications/war-pension-scheme/war-pension-scheme-what-you-need-to-know>.

⁸ Rates of War Pensions and allowances 2015 - 2016 [Електронний ресурс] // Veterans UK. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/504505/Veterans_UK_Leaflet_9.pdf.

⁹ Близько 260 тис. грн.

Пенсія вдів (вдівців) військовослужбовців інших рангів	
	щомісяця
Вдова (вдівець) старше 40 років або до 40 років з дітьми	£135,15
Вдова (вдівець) до 40 років без дітей	£32,37 ¹⁰

Таблиця. Розмір пенсії осіб, що знаходились на утриманні загиблого військовослужбовця (2015-2016)¹¹.

Пенсії по втраті годувальника		
	Сім'я офіцера (щорічно)	Сім'я військ-сл. Інших рангів (щомісячно)
Особи, які проживали із загиблим у незареєстрованому шлюбі	£6930	£132,80
Перша дитина	£1265	£24,25
Інші діти	£1385	£26,55
Доросла дитина-інвалід	£5419	£103,85

Австралія

У Австралії органом, відповідальним за соціальне і пенсійне забезпечення ветеранів та членів їхніх сімей, є Міністерство у справах ветеранів, що діє на підставі закону «Про реабілітацію військовослужбовців та компенсації» 2004 року ([Military Rehabilitation and Compensation Act](#)), закону «Про безпеку, реабілітацію та компенсацію» 1988 року ([Safety, Rehabilitation and Compensation Act 1988](#)), закону «Про соціальні виплати для ветеранів» 1986 року ([Veterans' Entitlements Act 1986](#))¹².

Міністерство у справах ветеранів надає допомогу чинним та колишнім військовослужбовцям та членам їхніх сімей через виплату компенсацій та пенсійне забезпечення. Допомога може бути надана у зв'язку з:

- травмою, хворобою або смертю військовослужбовця;
- постійною втратою працездатності;
- потребою догляду вдома;
- потребою медичного догляду¹³.

Компенсації за травму, хворобу або загибель військовослужбовця, що стали результатом несення служби, можуть включати такі форми виплат:

- пенсію з інвалідності;
- допомога з непрацездатності;
- пенсія вдови (вдівця) загиблого учасника бойових дій;
- виплата партнеру, який знаходився на утриманні військовослужбовця;
- пенсія дітям-сиротам у зв'язку з втратою годувальника;
- виплати для військовополонених¹⁴.

¹⁰ Близько 1180 грн.

¹¹ Rates of War Pensions and allowances 2015 - 2016 [Електронний ресурс] // Veterans UK. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/504505/Veterans_UK_Leafilet_9.pdf.

¹² Department of Veterans' Affairs. Legislation [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dva.gov.au/about-dva/legislation>.

¹³ Department of Veterans' Affairs. Benefits and payments [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dva.gov.au/benefits-and-payments>.

Для одержання права на компенсацію необхідно звернутись безпосередньо в Міністерство. На сайті міністерства розміщена інформація та форми для заповнення.

Заяви на одержання пенсії розглядаються Міністерством на індивідуальній основі на підставі інформації про службу та історії хвороби¹⁵.

Таблиця. Розмір пенсій з інвалідності та втраті годувальника¹⁶.

Пенсії з інвалідності та втраті годувальника	
Пенсія з інвалідності	\$54,62-1341,50 ¹⁷
Пенсія вдовам та вдівцям у зв'язку з втратою годувальника	\$887,90
Пенсія дітям-сиротам у зв'язку з втратою годувальника	\$99,20 (втрата одного з батьків) \$198,20 (втрата обох батьків)
Доросла дитина-інвалід	£5419

США

У США державну політику в галузі соціального забезпечення ветеранів та членів їхніх сімей здійснює Міністерство у справах ветеранів. Ветерани збройних сил та прирівняних до них відомств США (так звані Uniformed Services¹⁸) мають право на одержання допомоги в рамках багатьох програм Управління з питань виплат ветеранам (підрозділ Міністерства у справах ветеранів), яке керує національними програмами виплат пенсій та компенсацій ветеранам та членам сімей загиблих ветеранів, а також керує програмами професійної реабілітації ветеранів-інвалідів¹⁹.

До основних типів компенсацій ветеранам належать:

- щомісячна пенсія з інвалідності для ветеранів, які внаслідок військової служби отримали травму або хворобу. Розмір пенсії розраховується за ступенем інвалідності, що вираховується (так само, як і у Великобританії та Австралії) за шкалою від 10 до 100 відсотків. Компенсація може також виплачуватись у випадку, якщо військова служба призвела до ускладнення існуючих проблем зі здоров'ям.
- допомога по втраті годувальника, яка виплачується члену подружжя, дітям або батькам військовослужбовця, який загинув під час виконання службових обов'язків, навчання або через хворобу, пов'язану з несенням служби.

Подати заяву на отримання пенсії з інвалідності можна он-лайн, використовуючи сервіс [eBenefits](#), через акредитованих агентів Міністерства або безпосередньо у регіональному офісі Міністерства²⁰.

¹⁴ Department of Veterans' Affairs. Compensation [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dva.gov.au/benefits-and-payments/compensation>.

¹⁵ Income support [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dva.gov.au/benefits-and-payments/income-support#claim>.

¹⁶ Factsheet IS30 – Pension Rates, Limits and Allowances Summary [Електронний ресурс] // Department of Veterans' Affairs. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://factsheets.dva.gov.au/factsheets/documents/IS30%20Pension%20Rates,%20Limits%20and%20Allowances%20Summary.pdf>.

¹⁷ 1028 – 25247 грн. (1 австралійський долар = 18,82 гривень).

¹⁸ Uniformed Services of the United States – це поняття, яке охоплює силові структури США: Армію, ВМС, ВПС, Корпус морської піхоти, Берегову охорону, Офіцерський корпус служби охорони здоров'я, Національний офіцерський корпус управління океанографічними та атмосферними проблемами.

¹⁹ Veterans Benefits Administration [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.benefits.va.gov/BENEFITS/about.asp>.

²⁰ Disability Compensation [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://benefits.va.gov/COMPENSATION/types-disability.asp>.

Для одержання допомоги членам сім'ї загиблого військовослужбовця потрібно заповнити заяву відповідної форми та надіслати її в електронному вигляді до центру управління пенсійним забезпеченням відповідного штату (адреси доступні на сайті Міністерства) або звернутись до акредитованих агентів міністерства чи безпосередньо (або поштою) до регіонального офісу Міністерства²¹.

Канада

У Канаді органом, відповідальним за соціальне і пенсійне забезпечення ветеранів та членів їхніх сімей, є Міністерство у справах ветеранів, до якого входять Наглядова і апеляційна рада у справах ветеранів, а також Офіс омбудсмена у справах ветеранів, які звітують перед парламентом²². Серед послуг ветеранам, які надає Міністерство, можна виділити:

- допомогу з інвалідності та втраті працездатності;
- фінансову допомогу в організації поховання загиблого військовослужбовця;
- допомогу сім'ї загиблого військовослужбовця (в тому числі, програма допомоги дітям військовослужбовців в отриманні освіти);
- медичну допомогу;
- допомогу з реабілітації військовослужбовців та реінтеграції їх в цивільне життя.

У Канаді, як і у Великобританії, Австралії та США, діє централізована система звернення громадян усіх категорій, що мають право на допомогу. Заяви можна здавати в електронному вигляді або безпосередньо в місцевому центрі обслуговування. Для ветеранів також доступна опція створення персонального електронного кабінету (My VAC Account), через який можна подавати заяви на одержання пенсії чи компенсації, відслідковувати статус заяви, оновлювати чи змінювати інформацію тощо²³.

Для одержання допомоги з інвалідності необхідно долучити до заяви документи, що підтверджують наявність проблем зі здоров'ям (офіційний діагноз) та інформацію про проходження служби.

Розмір пенсії з інвалідності розраховується відповідно до категорії інвалідності у відсотковому значенні.

Таблиця. Розмір пенсії інваліда війни²⁴.

Сімейний	Місячна ставка		Додаткові виплати		
	Самотній	Одружений	Перша	Друга	Кожна

²¹ Dependency and Indemnity Compensation [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://benefits.va.gov/COMPENSATION/types-dependency_and_indemnity.asp.

²² Veteran Affairs Canada. About Us [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.veterans.gc.ca/eng/about-us>.

²³ A simple and secure way to do business online with Veterans Affairs Canada (VAC) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.veterans.gc.ca/eng/e_services.

²⁴ Monthly Rates of Pensions for Disabilities Based on Schedule "I" and Section 75 of The Pension Act [Електронний Ресурс] // Veterans Affairs Canada/Anciens Combattants Canada. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.veterans.gc.ca/pdf/services/disability-pension/Disability-Pension-Rates-2016.pdf>

статус Категорія	дитина	дитина	дитина	наступна дитина	
1 (98-100%)	\$2695,73 ²⁵	\$673,93	\$350,44	\$256,10	\$202,18
5 (78-82%)	\$2156,58	\$539,15	\$280,36	\$204,87	\$161,74
10 (53-57%)	\$1482,65	\$370,66	\$192,74	\$140,86	\$111,20
15 (28-32%)	\$808,72	\$202,18	\$105,13	\$76,83	\$60,65
20 (5-7%)	\$134,79	\$33,70	\$17,52	\$12,81	\$10,11

Хорватія

У Хорватії соціальне забезпечення учасників війни та членів їхніх родин реалізується через спеціальний виконавчий орган, створений у 2011 році, - Міністерство у справах ветеранів війни. До 2011 року усі питання, пов'язані з правовим статусом і соціальним забезпеченням інвалідів Хорватської вітчизняної війни (1991-1995рр.), Другої світової війни та членів їхніх сімей, належали до відання Міністерства у справах сім'ї, ветеранів та солідарності між поколіннями, створене у 2003 році.

Військові дії на території держави мали місце не так давно – під час Хорватської вітчизняної війни (війни за незалежність Хорватії) 1991-1995 рр., і кількість ветеранів війни є доволі великою – станом на 30.04.2016 року реєстр військових ветеранів нараховував 505 221 особу, що становить практично 12% населення країни²⁶.

У 2004 році був прийнятий Закон «Про права ветеранів Хорватської вітчизняної війни та членів їхніх сімей», що регулює права ветеранів війни та членів їхніх родин.

Закон «Про права ветеранів Хорватської вітчизняної війни та членів їхніх сімей» передбачає три основних статуси громадян, що мають право на державну допомогу: ветерани війни, інваліди війни та члени їхніх сімей. Ветерани війни мають право на:

- охорону здоров'я;
- пенсійне страхування (право на пенсію за віком, право на отримання пенсії з інвалідності, право на мінімальну пенсію тощо);
- отримання допомоги на дітей;
- працю;
- житло;
- інші права²⁷.

Тобто ветерани війни мають такі ж права, як і усі громадяни відповідно до Конституції. Що стосується соціальної допомоги ветеранам, то отримання такого статусу передбачає ряд інших прав.

Відповідно до статті 5 інвалідом війни вважається особа, організм якої зазнав шкоди принаймні на 20% внаслідок ран чи травм, отриманих при захисті суверенітету Хорватії або в результаті утримання в якості військовополоненого; або

²⁵ «Вилка» розміру пенсії становить близько 2641 – 52836 гривень (1 канадський долар = 19,60 гривень).

²⁶ Broj branitelja u Registru stalno raste i sad ih je 505 tisuća [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/427360/Broj-branitelja-u-Registru-stalno-raste-i-sad-ih-je-505-tisuca.html>.

²⁷ Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.zakon.hr/z/325/Zakon-o-pravima-hrvatskih-branitelja-iz-Domovinskog-rata-i-%C4%8Dlanova-njihovih-obitelji>.

внаслідок загострення чи виникнення захворювання через вищезазначені причини²⁸. Такі особи мають право на:

- оформлення статусу інваліда;
- отримання спеціальної допомоги;
- отримання допомоги по догляду;
- отримання протезно-ортопедичної допомоги;
- відшкодування дорожніх витрат.

Члени сім'ї загиблих або безвісно відсутніх ветеранів вітчизняної війни (дружина/чоловік, співмешканець, шлюбні та позашлюбні діти, прийомні діти, батьки, вітчим/мачуха або усиновлювачі) на основі матеріальних потреб мають право на:

- спеціальну допомогу;
- отримання допомоги по догляду;
- відшкодування вартості поховання.

Національна програма соціально-психологічної та медичної допомоги учасникам та жертвам Вітчизняної війни 1991-1995 рр., Другої світової війни і місій з підтримання миру включає в себе психологічну та медичну допомогу учасникам та жертвам війни. Основною довгостроковою метою Національної програми є підвищення загальної якості життя і забезпечення повної психосоціальної реінтеграції всіх учасників і жертв війни за незалежність, а також учасників Другої світової війни, військових і цивільних інвалідів другої світової війни і членів їх сімей та осіб, які загинули при виконанні військових і поліцейських службових обов'язків в іноземній державі в рамках місій ООН, НАТО і ЄС, та членів їх сімей²⁹. На місцевому рівні програма реалізується в 21 окрузі; в кожному окрузі розміщений центр соціально-психологічної допомоги. Крім надання психосоціальної допомоги, центри надають юридичну допомогу, пов'язану із процедурою отримання та реалізації прав, передбачених Законом «Про права ветеранів Хорватської вітчизняної війни та членів їх сімей». Також центри надають інформацію про програми та проекти, які реалізуються Міністерством ветеранів війни.

Крім цього, Міністерство у справах ветеранів війни реалізує програму професійної підготовки та працевлаштування хорватських ветеранів та дітей загиблих, затриманих або безвісно відсутніх учасників війни³⁰.

---

²⁸ Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.zakon.hr/z/325/Zakon-o-pravima-hrvatskih-branitelja-iz-Domovinskog-rata-i-%C4%8Dlanova-njihovih-obitelji>.

²⁹ Nacionalni program psihosocijalne i zdravstvene pomoći [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://branitelji.gov.hr/nacionalni-program-psihosocijalne-i-zdravstvene-pomoci/863>.

³⁰ Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://branitelji.gov.hr/program-strucnog-osposobljavanja-i-zaposljavanja/870>.

Країна	Відповідальний орган	Хто має право на допомогу	Підстави надання допомоги	Види допомоги
Великобританія	"Veterans UK" (Міністерство оборони)	Ветерани	Одержання травми чи хвороби внаслідок участі у бойових діях/ загострення наявної проблеми зі здоров'ям; втрата працездатності	<ul style="list-style-type: none"> • одноразова виплата; • гарантовані регулярні пенсійні виплати, що виплачуються до кінця життя; • додаткова виплата; • оплата витрат на лікування.
		Члени сім'ї загиблих військовослужбовців та інвалідів війни: вдова/вдівець; співмешканець; партнер по зареєстрованому та одностатевому шлюбу	Загибель військовослужбовця під час несення служби/смерть інваліда війни	<ul style="list-style-type: none"> • базова пенсія, яка не оподатковується; • додаткова пенсія (у випадку, якщо військовослужбовець був звільнений зі збройних сил до 1973 року); • податкова пільга для осіб похилого віку, яким виплачується пенсія вдови, після досягнення ними віку 65 років; зростає по досягненню віку 70 і 80 років; • дотація на оренду житлового приміщення, що виплачується особам, які отримують пенсію вдови та мають на утриманні неповнолітню

				<p>дитину;</p> <ul style="list-style-type: none"> • тимчасова допомога, яка виплачується вдовам інвалідів війни після їх смерті; її розмір встановлюється на основі пенсії інваліда війни; • витрати на поховання – особа, відповідальна за організацію поховання, має право на компенсацію витрат впродовж 3 місяців після дати похорону .
США	Міністерство у справах ветеранів	<ul style="list-style-type: none"> • ветерани; • члени їхніх сімей ; • (вдова/вдівець/партнер; діти; батьки) 	<ul style="list-style-type: none"> • травма, хвороба або смерть військовослужбовця; • ускладнення наявних проблем зі здоров'ям внаслідок військової служби; • постійна втрата працездатності; • потреба медичної допомоги, догляду вдома. 	<ul style="list-style-type: none"> • щомісячна пенсія з інвалідності для ветеранів; • допомога по втраті годувальника, що виплачується члену подружжя, дітям або батькам військовослужбовця, який загинув під час виконання службових обов'язків, навчання або через хворобу, пов'язану з несенням служби.
Австралія	Міністерство у справах ветеранів	<ul style="list-style-type: none"> • ветерани; • члени їхніх сімей 	<ul style="list-style-type: none"> • травма, хвороба або смерть 	<ul style="list-style-type: none"> • пенсія з інвалідності; • допомога з

Соціальний захист учасників бойових дій. Кращі практики

		(вдова/вдівець/партнер; діти)	військовослужбовця; • постійна втрата працездатності; • потреба догляду вдома; • потреба медичного догляду.	непрацездатності; • пенсія вдови (вдівця) загиблого учасника бойових дій; • виплата партнеру, який знаходився на утриманні військовослужбовця; • пенсія дітям-сиротам у зв'язку з втратою годувальника; • виплати для військовополонених.
Канада	Міністерство у справах ветеранів	• ветерани війни; • члени їхніх сімей (вдова/вдівець/партнер; діти)	• травма, хвороба або смерть військовослужбовця; • постійна втрата працездатності; • потреба догляду вдома; • потреба медичного догляду.	• допомога з інвалідності та втрати працездатності; • фінансова допомога в організації поховання загиблого військовослужбовця; • допомога сім'ї загиблого військовослужбовця (в тому числі, програма допомоги дітям військовослужбовців в отриманні освіти); • медична допомога; • допомога з реабілітації військовослужбовців та реінтеграції їх в цивільне життя.
Хорватія	Міністерство у справах ветеранів війни	• ветерани війни (Вітчизняної війни 1991-	• травма, хвороба або смерть/безвісна	• пенсія з інвалідності; • протезно-ортопедична

1995 рр., Другої світової війни і місій з підтримання миру); жертви війни. • члени їхніх сімей (дружина/чоловік, співмешканець, шлюбні та позашлюбні діти, прийомні діти, батьки, вітчим/мачуха або усиновлювачі)	відсутність військовослужбовця; • втрата працездатності; • потреба догляду вдома; • потреба медичної допомоги.	допомога; • відшкодування дорожніх витрат; • допомога по втраті годувальника; • допомога по догляду; • відшкодування вартості поховання.
--	---	--

*Інформацію підготувала Катерина Пенькова,
інтерн Програми USAID «РАДА» 2014-2015 р.р.*